

Mælke markedet frem mod 2015

- Stigende efterspørgsel og stigende produktionsomkostninger

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Rabobank har netop offentliggjort en analyse af mælke markedet frem mod 2015. Det forventes, at efterspørgslen efter mejeriprodukter på verdensplan vokser med 2,5 % om året med den største vækstrate uden for Europa – ikke mindst i Asien. Der er ikke udsigt til, at landene selv kan dække den stigende efterspørgsel og ej heller, at New Zealand, Australien eller Argentina vil kunne dække behovet. Det betyder, at andre lande må forventes at ville øge deres eksport. Produktionsomkostningerne i disse lande er typisk højere end i New Zealand, Australien og Argentina. Det taler for, at prisen på mejeriprodukter forbliver på et højt niveau de kommende år, dog med betydelig udsving i priserne. Desværre viser Rabobanks analyse også, at stigende mælkeindtægterne er blevet "spist" af stigende omkostninger, hvorved økonomien i at producere mælk i mange lande ikke er blevet markant bedre trods den højere mælkepris.

Efterspørgslen efter mejeriprodukter stiger med 2,5 % om året

Rabobank har netop offentliggjort en analyse af mælke markedet frem mod 2015. De forventer en stigning på 2,5 % i efterspørgslen om året. Det er mere end de forgangne år siden 2008. Stigningen i efterspørgslen er imidlertid ikke jævnt fordelt. Hvor stigningen i efterspørgslen i de vestlige lande forventes at være mellem 0 % og 1,5 % p.a., forventes efterspørgslen i Asien at være på op mod 5 % om året. Samlet set forventer Rabobank, at 82 % af væksten i efterspørgslen skyldes udviklingslandene – heraf står Kina og Indien alene for 40 %.

Moderat efterspørgsel efter ost

Væksten i ostemarkedet ventes at aftage, primært som følge af, at den meste ost i verden spises i Europa og Nordamerika. Her har væksten i forbruget har været aftagende gennem nogen tid bl.a. som følge af sundhedstrends, konkurrence fra substituerende produkter og højere omkostninger. Samtidig er der udsigt til fald i befolkningstallet og økonomisk stagnation. Begge forhold taler for, at væksten i ostesalg vil være særdeles moderat i den kommende tid. Samlet set ventes ostemarkedet at vokse med 1,6 % mod 2,5 % for hele mælke markedet.

Udviklingslandene har ikke en lang tradition for at spise mejeriprodukter. Her er det først og fremmest efterspørgslen efter frisk mælk, mælkepulver, mælkedrikke, yoghurt og modernælkserstatning, som præger efterspørgslen. Efterspørgslen efter ost vil først komme senere. Ikke desto mindre er der dog ifølge Rabobank spændende tegn på markante stigninger i efterspørgslen efter ost i nogle udviklingslande, om end det endnu er fra et meget lavt niveau og i meget lille skala.

Efterspørgslen vokser i lande med mangel på mælk

Efterspørgslen forventes at stige markant i lande, som i forvejen har mangel på mælk. Det gælder Kina samt Sydøstasiatiske og Nordafrikanske lande. Kombinationen af klimatiske forhold, afhængigheden af importeret foder og dårlig landbrugsstruktur gør det vanskeligt eller umuligt for disse lande at blive selvforsynende. Import af vestlige landbrugssystemer til udviklingslandene har ofte vist sig at være vanskeligere end forventet.

Begrænsningen i udbuddet, stigende produktionsomkostninger og en stærk efterspørgsel har drevet prisen på mælk i vejret i importregionerne i de senere år. Som konsekvens er det lokale udbud ikke alene blevet utilstrækkeligt, det er også blevet billigere at importere!

Ud fra antagelsen om, at mælken ikke i de kommende år bliver billigere i disse områder, forventer Rabobank, at importen af mejeriprodukter i disse regioner vil fortsætte med at stige. Det ventes ikke, at New Zealand, Australien og Argentina vil kunne dække det stigende importbehov. Det åbner for andre eksportører, men typisk fra områder med lidt højere omkostninger. Desværre for importørerne forventes det derfor, at omkostningsniveauet vil forblive højt, og at priserne generelt vil forblive på et højt niveau.

Omkostningerne ved at producere mælk falder ikke

Omkostningerne ved at producere et kilo mælk varierer fra bedrift til bedrift som følge af forskelle i produktionssystem og i landmændenes dygtighed. Det gælder i Danmark og i andre lande i verden. Der er imidlertid også forskelle i omkostningerne ved at producere mellem lande. Forskelle, der skyldes forskelle i klima, nærhed i forhold til foderproduktion, genetik og landmændenes ekspertise. Generelt har omkostningerne ved at producere været højere på den nordlige halvkugle sammenlignet med den sydlige halvkugle. Bedrifterne på den nordlige halvkugle har højere omkostninger associeret med intensive fodringssystemer, høje omkostninger og hjemlig støtte. Bedrifterne på den sydlige halvkugle har lavere omkostninger som følge af deres ekstensive produktionsform. Uanset deres geografiske placering har mælkeproducenter i hele verden imidlertid oplevet en stigning i deres omkostninger siden 2006 i form af højere omkostninger til foder, gødning og fremmedfinansiering af jordkøb samt som følge af strammere miljøregulering.

I 2010 var producenterne omkostninger ved at producere generelt lavere sammenlignet med 2008, men de var fortsat betydelig højere sammenlignet med 2006. Derudover er forskellen ved at producere på den nordlige halvkugle (Nordamerika og Europa) og den sydlige halvkugle (New Zealand og Australien) blevet indsnævret de seneste år.

Landmændenes økonomiske resultater er ikke blevet væsentlig bedre trods højere mælkepris

Mange uden for landbruget kunne tro, at landmændenes økonomi var blevet markant forbedret som følge af de højere mælkepriser. Dette er imidlertid ikke tilfældet. Stigningen i mælkeindtægten er således blevet "spist" af højere omkostninger ikke mindst til gødning og foder, samtidig med at omkostningerne ved at opfylde skrappe regler også er steget. Denne stigning i omkostningerne har ofte overgået produktivitetstigningen og dermed øget omkostningerne ved at producere et kilo mælk. Kun få landmænd – lige bortset fra de new zealandske – har derfor set en fremgang i deres resultat af den primære drift.

I de tilfælde, hvor der er sket fremgang i resultatet fra den primære drift, er der en tendens til, at dele af fremgangen er blevet kapitaliseret i højere jordpriser. Det kan være en fordel for eksisterende jordbesiddere, som står over for at skulle sælge, men det er ikke en fordel for unge landmænd eller landmænd, som gerne vil udvide, idet de som følge deraf ofte må optage en stor mængde gæld.

De fleste landmænd har således kun set en meget lille forbedring i forrentningen af deres aktiver efter prisstigningerne på mælk i 2007. Samtidig er det, som følge af den meget større volatilitet i priserne, blevet mindre attraktivt (sikkert) at investere, ikke mindst i de intensive producerende områder som Europa og Nordamerika. Derudover er kravene til den enkelte landmands evne til at lede bedriften blevet større som følge af øget regulering og større volatilitet i priserne. Endelig er sandsynligheden for, at aktiverne vil stige i værdi blevet langt mindre sikker som følge af, at investorer og deres finansielle partnere er blevet meget mere opmærksomme på risikoen ved at investere.

Det modsatte forhold mellem risiko og afkast kræver ifølge Rabobank en nøje vurdering af investeringerne. Der er muligheder for landmænd/andre investorer. Men mere end normale afkast er svære at finde inden for mælkeproduktionen. Derudover er landbrug blevet en sværere branche at lede, bl.a. som følge af større volatilitet i priserne og en større regulering.